

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 15 lutego 2018 r.,

sprawy **S.M.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 64 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 20 września 2017 r., sygn. akt IX Ka [...] /17,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla W. z dnia 10 kwietnia 2017 r.,
sygn. akt IV K [...] /15,

p o s t a n o w i ł:

1) oddalić kasację jako oczywiście bezzasadą;

2) obciążyć skazanego S.M. kosztami

sądowymi postępowania kasacyjnego;

3) zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. M.

M.-P. Kancelaria Adwokacka w

W. kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa złote i

osiemdziesiąt groszy), w tym 23 % podatku VAT, za

sporządzenie i wniesienie kasacji jako obrońca z urzędu na

korzyść S.M.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV K [...]/15, Sąd Rejonowy uznał oskarżonego S.M. za winnego tego, że w dniu 2 października 2013 roku w W. przy ul. S.B. [...] m. [...] działając wspólnie i w porozumieniu z dwoma nieustalonymi mężczyznami i jedną ustaloną osobą, której sprawę wyłączono do odrębnego postępowania, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i uzyskania pożyczki pieniężnej doprowadził P. Polska S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 2.000,00 złotych w ten sposób, że zawarł umowę pożyczki pieniężnej nr [...] w wysokości 2.000,00 złotych z B.H. - przedstawicielem P. Polska S.A., przy zawieraniu której złożył we wniosku o udzielenie pożyczki gotówkowej nierzetelne pisemne oświadczenie dotyczące swojego zatrudnienia jako mechanik P. S. A. B. w W. i osiąganych zarobków, które to oświadczenie miało istotne znaczenie dla uzyskania pożyczki, wprowadzając w błąd P. Polska S.A. co do autentyczności złożonego oświadczenia, zamiaru i realnych możliwości wywiązania się zaciągniętego zobowiązania, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat od odbycia co najmniej sześciu miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 4 grudnia 2007 r. sygn. akt XIV K [...]/07, czym wyczerpał znamiona występku z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu ustawy obowiązującym do dnia 30.06.2015 r. skazał go na karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok ten został zaskarżony przez obrońcę oskarżonego, który w apelacji zarzucił:

I. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na: - błędnym ustaleniu, że swoim zachowaniem S.M. wprowadził w błąd P. Polska S.A. co do autentyczności złożonego oświadczenia o zatrudnieniu, o osiąganych zarobkach, a także zamiaru i realnych możliwości wywiązania się z zobowiązania, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że to nie P. Polska S.A. podejmował decyzję o przyznaniu i wypłacie pożyczki, lecz B.H. samodzielnie oraz nie wynika, aby P. Polska S.A. (a w szczególności osoby wchodzące w skład zarządu osoby prawnej) został wprowadzony przez oskarżonego w błąd;

- błędnym ustaleniu, że złożone przez S.M. oświadczenie dotyczące zatrudnienia i osiągniętych zarobków miało istotne znaczenie dla uzyskania pożyczki, podczas gdy z zeznań B.H. wprost wynika, że przedstawiane jej przez pożyczkobiorców oświadczenia nie miały żadnego znaczenia dla podjęcia decyzji o wypłacie;

- nieznajdującym oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym ustaleniu przez Sąd I instancji, że S.M. działał z zamiarem bezpośrednim (kierunkowym) popełnienia oszustwa i brał świadomie udział w procederze wyludzania pożyczek z P. Polska S.A., podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że S.M. był nieświadomą ofiarą B.H. i osoby o imieniu M. (nazwisko nieustalone), którzy wyludzali w ten sposób środki pieniężne od P. Polska S.A., które to błędne ustalenia faktyczne skutkowały niezasadnym przypisaniem S.M. występku z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

II. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 18 § 1 k.k. poprzez jego zastosowanie w ustalonym przez Sąd Rejonowy w W. stanie faktycznym, z którego nie wynika, że pomiędzy S.M. a dwoma nieustalonymi i jedną ustaloną osobą (B.H.) doszło do zawarcia porozumienia ani współdziałania w zakresie doprowadzenia P. Polska S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 2.000 zł w celu osiągnięcia korzyści majątkowej poprzez posłużenie się nierzetelnym oświadczeniem dotyczącym zatrudnienia i osiągniętych zarobków - które to uchybienie skutkowało błędnym przypisaniem S.M. sprawstwa, a w konsekwencji wydaniem wobec niego wyroku skazującego.

W związku z podniesionymi zarzutami obrońca wniósł m.in. o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie S.M.

Sąd Okręgowy w W. IX Wydział Kamy Odwoławczy, wyrokiem z dnia 20 września 2017 r., sygn. akt IX Ka [...] /17, po rozpoznaniu apelacji zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony kasacją przez obrońców skazanego. Zarzucili w niej:

- I. rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 i art. 410 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. poprzez dokonanie nienależytej kontroli odwoławczej z pominięciem analizy całego

stanu faktycznego sprawy oraz nieustosunkowanie się w sposób rzetelny do pierwszego z zarzutów apelacyjnych, w szczególności poprzez pominięcie w ocenie, czy doszło do wprowadzenia w błąd pokrzywdzonej spółki P. Polska., zeznań świadka R.S. złożonych na rozprawie w dniu 9 czerwca 2015 r., z których wynika, że decyzję o przyznaniu pożyczki podejmowała samodzielnie pełnomocnik P. Polska S.A. B.H., która miała pełną świadomość, że oskarżony nie był zatrudniony w miejscu wskazanym w umowie pożyczki, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że podpisanie umowy pożyczki było skutkiem wprowadzenia przedstawiciela P. Polska S.A. w błąd, a w konsekwencji naruszenie art. 286 § 1 k.k.;

II. rażące naruszenie prawa materialnego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 297 § 1 k.k. poprzez ustalenie odpowiedzialności oskarżonego za przestępstwo wymienione we wskazanym przepisie w sytuacji, w której pokrzywdzona spółka P. Polska S.A. z siedzibą w W. nie jest bankiem ani jednostką organizacyjną prowadzącą podobną działalność na podstawie ustawy.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońcy wnieśli o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie wynagrodzenia z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, które nie zostało dotychczas pokryte w całości ani w części. W kasacji zawarto również wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku.

W pisemnej odpowiedzi na tą kasację Prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Odnosząc się do pierwszego zarzutu kasacji, to – wbrew twierdzeniom obrońców skazanego - Sąd Okręgowy w W. odniósł się w sposób należyty do zarzutów apelacyjnych. Jeśli chodzi o okoliczność znajomości przez B.H. sytuacji skazanego i fakt, że to ona podjęła decyzję o udzieleniu mu pożyczki jako pełnomocnik spółki P., to okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie kwalifikacji czynu skazanego jako oszustwa. Wprowadzona w błąd i doprowadzona do niekorzystnego rozporządzenia mieniem została bowiem spółka P. Polska S.A.

B.H. przesłała te dokumenty do firmy P., bo gdyby inna osoba chciała dokonać kontroli jej poczynañ, to właśnie brak takich dokumentów, które były podstawą dla przyjęcia zdolności kredytowej S.M., mógłby stanowić podstawę do wstrzymania wypłaty środków pieniężnych. Skazany działał natomiast w porozumieniu z B.H.. Fakt, że doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem spółki P.Polska S.A. jako jej pełnomocnik, mógłby mieć natomiast znaczenie dla możliwości przypisania jej popełnienia także przestępstwa nadużycia zaufania. Do tego zarzutu Sąd odwoławczy odniósł się na s. 5 - 6 uzasadnienia wyroku i uczynił to w sposób prawidłowy.

Niezasadny był również podniesiony w apelacji zarzut, który wiąże się z wcześniejszym zarzutem, a mianowicie brak znaczenia przedłożonych oświadczeń dla decyzji o udzieleniu pożyczki. W badanej sprawie, jak przyznał Sąd II instancji, dla udzielenia przez B.H. pożyczki w imieniu P. ten dokument nie miał znaczenia, bo B.H. wiedziała, że nie zawiera on zgodnych z prawdą oświadczeń. Jednak w sytuacji, gdyby pełnomocnik P. nie działał wspólnie i w porozumieniu z pożyczkobiorcą, aby doprowadzić spółkę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, takie dokumenty miałyby kluczowe znaczenie.

W związku z tym, że wyjaśnienia oskarżonego nie zasługują na ocenę jako wiarygodne, to także zarzut dotyczący braku ustalenia, że skazany był ofiarą B.H. nie zasługiwał na uwzględnienie. Oceny tych wyjaśnień Sąd I instancji dokonał na s. 3 - 4 uzasadnienia, a kontroli trafności tej oceny poświęcone zostały wywody Sądu II instancji zawarte na s. 7 - 8 uzasadnienia. Sąd ten odniósł się również do argumentów podnoszonych przez obrońcę, jakoby oskarżony w chwili czynu pozostawał w stanie zawieszenia prawidłowego funkcjonowania świadomości oraz zdolności do prawidłowego postrzegania rzeczywistości. Tymczasem, jak trafnie zwrócił na to uwagę Sąd Okręgowy, taki stan oskarżonego ani nie został potwierdzony w opinii biegłych, ani nie wynikał z wyjaśnień samego oskarżonego, który zdawał sobie sprawę z tego, jaki dokument podpisał oraz, że oświadczenia dotyczące jego miejsca pracy są nieprawdziwe. Dlatego nie było podstaw do zakwestionowania współsprawstwa skazanego.

Niezależnie od takiej oceny omawianego zarzutu kasacji zauważyć należy, iż wadliwie określono jego podstawę prawną. Sąd Okręgowy nie mógł wydając

zaskarżony wyrok naruszyć art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w związku z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. W apelacji obrońcy oskarżonego nie był przecież podnoszony zarzut obrazy art. 7 k.p.k., czy art. 410 k.p.k. i Sąd Okręgowy utrzymując zaskarżony wyrok w mocy nie dokonywał żadnych własnych - odmiennych do tych poczynionych w pierwszej instancji – ustaleń faktycznych. Zarzut naruszenia tych przepisów przez Sąd Okręgowy mógłby w kasacji być podniesiony, ale tylko wraz z postawieniem zarzutu uchybienia przez ten Sąd takiemu innemu przepisowi, który nakazywał mu rozważenie z urzędu tego (rzekomego) naruszenia przez Sąd Rejonowy, tak art. 7 k.p.k., jak i art. 410 k.p.k. Tego rodzaju zarzutu autorzy kasacji jednak nie postavili.

Odnośnie do drugiego zarzutu kasacji to jest on również oczywiście bezzasadny. Bez wątpienia spółka P. należy do kategorii podmiotów prowadzących podobną działalność gospodarczą do działalności banku. Udziela bowiem pożyczek pieniężnych, wprowadzie nie na podstawie ustawy Prawo bankowe, ale sformułowanie „prowadzenie podobnej działalności gospodarczej” dotyczy właśnie innych podmiotów niż banki. Poza tym, wbrew temu, co wynika z kasacji, art. 297 § 1 k.k. nie przewiduje wymogu, aby podmiot prowadzący działalność podobną do bankowej, prowadzić musiał każdy rodzaj działalności bankowej, czyli obok udzielania pożyczek, także zawieranie umów depozytu. Przyznać należy, że prezentowane przez skarżących stanowisko zajął Sąd Okręgowy w Gliwicach w wyroku z dnia 16 maja 2017, sygn. akt VI Ka 291/17 (orzeczenie dostępne w internetowym Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych), oraz niektórzy komentatorzy (M. Gałązka, w: A. Grześkowiak (red.), K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2018, s. 1389; R. Zawłocki, w: M. Królikowski (red.), R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II, Warszawa 2017, s. 224). ale z tym stanowiskiem nie można się zgodzić. Przede wszystkim nie znajduje ono podstawy w art. 297 k.k. Podmiotem pokrzywdzonym przestępstwem z art. 297 § 1 k.k. mogą być także spółki prawa handlowego prowadzące na podstawie ustawy działalność w zakresie udzielania kredytów konsumenckich. Sposób określenia charakteru instrumentu wykorzystywanego przez sprawcę tego typu przestępstwa także nie stanowi podstawy do ograniczenia charakteru podmiotów pokrzywdzonych, gdyż prawodawca użył w art. 297 § 1 k.k.

sformułowania pożyczka pieniężna, a nie pożyczka bankowa. Przeciwna wykładnia art. 297 § 1 k.k. nie tylko nie znajduje oparcia w brzmieniu tego przepisu, w którym obok banków wymienione zostały jednostki organizacyjne prowadzące podobną działalność gospodarczą na podstawie ustawy, ale także w charakterze dobra chronionego przez ten typ przestępstwa. Jest nim prawidłowe funkcjonowanie obrotu gospodarczego poprzez ochronę takich instytucji jak m.in. kredyt, pożyczka pieniężna, poręczenie, gwarancja. Nie ma żadnych podstaw do tego, by na podstawie wymienionego przepisu w odniesieniu do podmiotów udzielających pożyczek ochroną objąć nadużycia w tym zakresie popełnione na szkodę banku, a nie innych jednostek organizacyjnych, które prowadzą działalność na podstawie ustawy. Dlatego opowiedzieć należy się za stanowiskiem tych przedstawicieli doktryny, którzy dla określenia podmiotów, które mogą być pokrzywdzone przestępstwem z art. 297 § 1 k.k., nie wprowadzają dodatkowych ograniczeń, chociażby polegających na wymogu jednoczesnego zawierania umów dotyczących depozytów. Jak stwierdził Piotr Kardas: „Aktualne brzmienie art. 297 § 1 nie zawęża pojęcia pożyczki wyłącznie do pożyczki bankowej. Tym samym relewantna na gruncie przepisu art. 297 § 1 będzie zarówno pożyczka bankowa, jak i wszelka inna postać pożyczki, udzielanej na podstawie art. 720 k.c. Jedynym ograniczeniem wprowadzanym przez art. 297 § 1 jest wskazanie podmiotów udzielających pożyczki, do których ustawodawca zalicza banki, jednostki organizacyjne prowadzące podobną działalność gospodarczą na podstawie ustawy, organy lub instytucje dysponujące środkami publicznymi.” (P. Kardas, w: A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna, Tom III, Komentarz do art. 278 - 363, Warszawa 2016, s. 640 - 641).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. oraz art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k.